

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori:
2657 South Lawrence Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4604

LETO—YEAR XXXII. Cena lista je \$6.00. Printed as second-class matter January 16, 1938, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., TOREK, 17. DECEMBRA (DEC. 17), 1940 Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 246

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

ANGLEŠKA ARMADA INVADIRALA LIBIJO

Italijanske baze bombardirane iz zraka

GRŠKI USPEHI V ALBANIJ

KAIRO, EGIPET, 17. dec.—Angleška armada je izvojevala prvo veliko zmago na italijanskem kolonialnem ozemlju z okupacijo Capuzza, trdnjave v Libiji. Istočasno so Angličani strli italijanski odpor pri Sollumu, pristaniščnem mestu ob Sredozemskem morju, ki leži pet milj od libijske meje. Z zavzetjem dveh važnih fašističnih baz je bila italijanska opozicija v trikotu zapadne puščave in ob libijski meji zlomljena.

Prvi oddelki angleške armade prodirajo naprej v Libiji. Glavni cilj bliskovite vojne je zdaj okupacija Bardije, libijskega pristanišnega mesta in glavne fašistične baze.

Vrhovno poveljstvo angleške armade v Kairu poroča, da so letalski bombardirali italijanske oporišča v drugih krajih. Bombe, ki so jih vrgli, so zasule požare in povzročile ogromno škodo. Tarča napadov iz zraka je bila veriga trdnjav od Tobruka do Derne, Libija.

Rim, 16. dec.—Italijanske vojaške rezerve, katere so bile poznane iz Egipta v Libijo, so bile včeraj ojačane, da ustavijo prodiranje angleških čet. Zunanji opazovalci v Rimu menijo, da usoda italijanskega imperija v Afriki zavisi od izida bitk v afriških puščavah.

Italijanske čete so zasedle nove pozicije ob libijski meji. Vrhovno poveljstvo je šele sinoči priznalo padec Sidi Barranija, glavne italijanske baze v Egiptu, katero so Angličani okupirali zadnji četrtak. Uradno poročilo omenja srčite bitke, ki so v teku v conah pri Sollumu, Capuzzu in Bardiji.

Drugo poročilo pravi, da so bili grški napadi na italijanske pozicije v več albanskih sektorjih odbiti. Italijanski letalci so metali bombe na grške vojaške koncentracije in druge objekte. Bombe so razdejale most na progi železnice, ki spaja Atene s Solunom.

Angleški letalci so bombardirali italijansko bojno ladjo v neapeljski luk in jo poškodovali. Okrog 50 članov posadke in osem civilistov je bilo ranjenih v napadu. Poročilo vrhovnega poveljstva pravi, da Angličani pretiravajo uspehe svoje oborožene sile v ofenzivi v Afriki. Borba za Libijo se bo nadaljevala, ker so italijanske čete dobile ojačanje.

Kairo, Egipt, 16. dec.—Proti ofenzivi, katero je odredil general Pietro Malletti, se je izjavila na vsej fronti. On sam je padel na bojišču v protinaskoku na angleške pozicije, ki je bil uprli, da ustavi prodiranje angleških čet. Dve italijanski vojaški diviziji sta bili zdobljeni v treh dneh angleške ofenzive.

London, 16. dec.—Angleška krizarka je potopila dve italijanski podmornici pri operacijah pri Sidi Barraniju, se glasi poročilo admiralitete. To dostavlja, da angleške bojne ladje bombardirajo Bardijo, italijansko pomorsko bazo v Libiji.

Atene, 16. dec.—Sem deseta poročila z albanskih front javljajo nove uspehe grških vojsk. Snežni viharji v zadnjih dneh so ovirali grške operacije.

Največje uspehe so Grki dosegli na severni fronti, na drugi strani Pogradca, kjer italijanska linija teče ob albansko-jugoslovanski meji. Fašisti so bili poginili z utrjenih pozicij v hribih nad Pogradcem.

Angleški in grški letalci so včeraj metali bombe na Vajou, glavno albansko pristaniščno mesto ob Jadranskem morju. Bombe so porušile več pomolov, skladišč orožja in bojnega materiala. Italijanska letalska baza v Valoni je bila tudi tarča bombardiranja iz zraka.

Ponesrečeni poskusi invazije Anglije

Nemci utrpeli ogromne izgube

Washington, D. C., 16. dec.—(Poročilo North American Newspaper Alliance).—Nemci so najmanj dvakrat skušali invadirati Anglijo po okupaciji francoskega obrežja in v obeh slučajih jih je zadela katastrofa. Na tisoče Nemcev je izgubilo življenje v plamenih.

Prvi poskus je bil storjen v avgustu, drugi pa v prvih dneh septembra. Oba sta izpodletela, ker so angleški bombniki razbili parnike, na katerih so se nahajale nacistične čete. Angličani so posejali morje med francoskim in angleškim obrežjem s tanki, napljenimi z gasolinom, ob katere so zadeli nemški vojaški transporti. Sledile so eksplozije in požari. Istočasno so angleški letalci metali zažigalne bombe na transporte. V nekaj minutah so bili transporti zajeti v plamenih. Le malo število Nemcev se je rešilo. Angličani so bili dobro poučeni o nemških pripravah glede nameravane invazije in vsled tega so jo lahko preprečili.

Prebivalci v francoskih obrežnih mestih sodijo, da je 80.000 Nemcev izgubilo življenje v dveh invazijskih poskusi. Nobenega dvoma ni, da ogromna večina Francozov simpatizira z Veliko Britanijo. Za to imajo mnogo vzrokov. Naciji so po okupaciji francoskih pokrajin sistematično ropali in plenili skladišča, železniške vagonne in tovare. Na stotine železniških vagonov, v katerih so se nahajali industrijski izdelki, so zasegli samo v Lyonsu.

Nemška baza v Franciji napadena

Bombe razbile več podmornic

London, 16. dec.—Angleški letalci so uprizorili silen napad na Bordeaux, veliko pristaniščno mesto v južnopozadnji Franciji, kjer je glavna baza nemških podmornic. Bombe so uničile več podmornic in zasule požare.

Drugi roji angleških bombnikov so istočasno bombardirali ladjedelnice in pomole pri Kielu, glavni nemški luk ob Severnem morju, Bremen in industrijska središča v severni Nemčiji. Tarča bombardiranja iz zraka so bila tudi pomorska in letalska oporišča v Belgiji in Holandiji.

Sinoči so nemški letalci napadli z bombami London, Liverpool in mesta v Midlandsu ter Walesu. London je bil ponovno bombardiran po odmoru, ki je trajal 24 ur. Letalski minister poroča, da so Angličani metali bombe na berlinska predmestja.

Berlin, 16. dec.—Angleški letalci, ki so se pojavili nad berlinskimi predmestji sinoči, so bili odpodeni, pravi tu objavljeno poročilo. Vrgli so nekaj bomb, ki pa niso povzročile posebne škode.

Nemški javni dolg narašča

Berlin, 16. dec.—Dasi Nemčija ne objavlja poročil o vojnih stroških, se vaeeno doznavajo, da javni dolg narašča. V zadnjih treh mesecih je Nemčija potrošila \$42.000.000 dnevno za financiranje vojnih operacij, do čim so dohodki iz vseh virov v istem času znašali \$33.000.000 dnevno.

glavno albansko pristaniščno mesto ob Jadranskem morju. Bombe so porušile več pomolov, skladišč orožja in bojnega materiala. Italijanska letalska baza v Valoni je bila tudi tarča bombardiranja iz zraka.

ANGLEŠKI MINISTRO OŽIGOSAL KOMUNISTE

Obsodba sovjetske zunanje politike

STAVKE OGRAŽAJO OBRAMBO ANGLIJE

Glasgow, Škotska, 16. dec.—Ernest Bevin, delavski minister v Churchillovi vladi, katerega so komunisti motili na dveh prejšnjih shodih z mediklci, je sinoči dejal, "da mora angleška vlada poučiti Rusijo, da metode, katerih se poslužujejo v svoji zunanji politiki, ne bodo uspele v tej deželi. Vlada mora smatrati te kot stvar svoje vojne strategije."

Bevin je dejal, da on ve, da imajo angleški komunisti svoje prste vmes v Hitlerjevi mirovni ofenzivi.

London, 16. dec.—List Sunday Express, ki ga izdaja lord Beaverbrook, minister letalske produkcije, je objavil članek, v katerem izraža zaskrbljenost glede stavk v vojnih industrijah. "Neuradne stavke v nekaterih vojnih industrijah v zadnjem času so povzročile večjo škodo kot pa nemške bombe," pravi ta list. "Za te niso v vseh slučajih odgovorni delavci, temveč delodajalci. Vlada bo morala storiti potrebne korake in prevesti tovarne, ko ugotovi, da lastniki izvajajo spore. V Nemčiji ni stavk in izporov. Lastniki tovarni, ki odreka delavcem pravice, in upije, ki izvajajo spore v tem momentu, so krivi izdajstva."

Članek svari angleški narod, naj ne bo preveč optimističen zaradi poročil o angleških uspehih v Afriki. Pozabiti ne sme, da Italija še vedno razpolaga z mogočno oboroženo silo. Tudi če bo poražena, mora Velika Britanija vedeti, da ima pred seboj močno sovražnico v nacistični Nemčiji.

Naznanjeno je bilo, da bo premier Winston Churchill orisal vojno situacijo v parlamentu, preden bo ta prekinil svoje zasedanje. Doslej še ni nobenega znamenja, da bo premier v svojem govoru orisal vojne cilje Velike Britanije. V zadnjem

Domače vesti

Iz Montane

Red Lodge, Mont.—V tukajšnji bolnišnici je po dolgi bolezni raku dne 8. t. m. umrl Martin Rihar, star 62 let in rojen v Lučah na Spodnjem Štajerskem. Bil je član društva 81 SNPJ in v Minnesoti zapušča sestro, nekaj sorodnikov v Milwaukeeju, Wis., v starem kraju pa tri vnukinje.

Nov grob v Illinoisu

Carlinville, Ill.—Dne 12. decembra je tu naglo za srčno kapjo umrl Math Mrak, star 73 let in rojen v Dolnjih Tribušah na Primorskem. Bil je dolgo let v Ameriki in on je bil prvi Slovenec, ki se je naselil leta 1911 v Carlinville, Ill. Zapušča ženo Mary in nekega sorodnika v Gillespieju, Ill. Bil je član in predsednik društva 362 SNPJ.

Clevelandške vesti

Cleveland.—Te dni je v bolnišnici umrla Frances Martinjak, po domače Gorenjka, stara 51 let in rojena v St. Vidu pri Zlatini na Dolenjskem. Zapušča moža, dve hčeri in dve sestri. Bila je članica društva 142 SNPJ in častna direktorica Slovenskega doma, Holmes ave.—Dne 13. t. m. je v bolnišnici umrla Mary Eppich, roj. Maser, stara 62 let. Zapušča moža Antona in sestro.

Čikaške novice

Chicago.—Zadnje dni je Katy Rafferty, sestra dveh pokojnih bratov Johna in Franka Stoniča—in Jacka, ki še živi v Californiji—izgubila svojega moža Raffertyja, ki je bil irske narodnosti in policaj. Padel je iz avtomobila tako nesrečno, da je za posledicami umrl. Katy je ostala sama z renjenko.

Francoške kolonije dobile nove načelnike

Vichy, Francija, 16. dec.—Novi guvernirji za francoske kolonije so bili imenovani. Otoki in kolonije, katere bodo dobile nove guvernirje, so Martinique, Madagaskar, Niger, Cochlin in Guadelupa.

čas se bližajo zahteve, naj vlada pojasni vojne cilje.

Publikaciji Nation in New Statesman trdita, da britska propaganda ne more biti učinkovita, dokler vlada ne pojasni, za kaj se Velika Britanija prav za prav bori v tej vojni.

NADALJNJE SPREMEMBE V FRANCOŠKI VLADI

Ustanovitev svetovalne skupščine naznanjena

PETA IN ZAVRNI HITLERJEVO ZAHTEVO

Vichy, Francija, 16. dec.—Uradnemu naznanilu, da je bil Pierre Laval odstavljen kot podpredsednik vlade in zunanji minister, je sledilo poročilo o nadaljnjih spremembah. Petainova vlada pravi, da bo kmalu formirana svetovalna skupščina, ki bo delila gotovo odgovornosti s premierjem in njegovimi ministri.

Notranji minister Marcel Peyrouton je dejal, da bo skupščina vključevala voditelje političnih grup. Med drugim bo reševala probleme, "kateri iz več razlogov ne smejo biti predmet dolgih diskuzij."

Politična napetost, ki jo je izzvala odstranitev Lavalja iz kabineta, je nekoliko odnehala. Vzroki premešanja Petainovega režima so še zaviti v tajnost.

Naznanjeno je bilo, da bo parobrodna družba Compagnie Generale Transatlantique tudi reorganizirana. Ta je operirala parnike, ki so pluli med Francijo in Ameriko. Predsednika, generalnega direktorja in pomočnike bosta imenovala ministar mornarice in financ.

Bern, Švica, 16. dec.—Premier Petain se je izrekel proti prehodu nemških čet preko neokupiranega francoskega ozemlja v Libijo in Grčijo, se glasi sem dospelo poročilo iz zanesljivih virov. Nemška vlada je apelirala na Petaina za dovoljenje glede prehoda preko Lavalja, preden je bil slednji potisnjen iz vlade.

Tukajšnji poučeni krogi pravijo, da je Hitler nameraval poslati vojaške čete na pomoč Italijanom, ki doživljajo poraze v Albaniji in Afriki.

Francoški voditelji se trudijo, da konsolidirajo novo vlado. Bojazen je nastala, da bo Nemčija okupirala vso Francijo. Zunanji opazovalci ne verjamejo, da Franciji preti ta nevarnost v tem momentu.

Landon za pomoč Angliji

Huda obsodba mednarodnih roparjev

Washington, D. C., 16. dec.—Alf M. Landon, republikanski predsedniški kandidat l. 1936, je izjavil, da se popolnoma strinja s senatorjem Pepperjem, demokratom iz Floride, da Amerika nudi vso pomoč Veliki Britaniji, da bo lahko vodila vojno proti Nemčiji in Italiji. Oba sta v separatnih izjavah naglasila, da Amerika ne sme zavlačevati akcije.

Landon je v svoji izjavi poudaril, da mora Amerika pomagati Veliki Britaniji s krediti in posojili, čeprav obstoja možnost, da slednja ne bo mogla poravnati svojih obveznosti, pa naj amaga v tej vojni Anglija ali očišča. Amerika naj subvencira Anglijo in priplše stroške svoji narodni obrambi.

Pepper je pa dejal, naj Anglija, preden dobi finančno pomoč, sklene dogovor s Ameriko glede odstopa nadaljnjih otokov in poseščin v bližini zapadne hemisfere, na katerih bo slednja lahko zgradila pomorske in letalske baze. Dalje je rekel, da Velika Britanija še ni izčrpa svojih virov za financiranje vojnih operacij proti Nemčiji in Italiji. Dožnost Amerike je, da pomaga Veliki Britaniji v boju proti mednarodnim roparjem. Ti so Nemci, Italijani in Japonci, ki bi radi dominirali ves svet.

Gonja proti raketirjem v unijah

Čikaška policija zbira podatke

Chicago, 16. dec.—Državni pravdnik Thomas J. Courtney je naznanil, da se je pričela kampanja, katere cilj je iztrebitev raketirjev iz delavskih unij, ki kontrolirajo blagajne in članje. Prvi korak je bil storjen zadnji teden, ko je policijski komisar Allan začel boj proti hazardnim igralnicam, katere operira Frank Nitti in njegov gangsteri sindikat.

Skupna akcija policije in urada državnega pravdnika se je pričela z zatvoritvijo igralnic na južni strani mesta, katere je operiral Danny Stanton, znan gangster in uradnik unije hotelov in restavracijskih delavcev. Courtney je dejal, da bo pogoltni Stanton iz unije, ki po izjavi, katero je podal George B. McLane, poslovni agent te unije, pred sodiščem, dobiva \$1800 mesečno od unije.

Policija je zbrala mnogo podatkov o raketirjih in gangsterjih, ki imajo važne pozicije v nekaterih unijah. Lista imen teh je dolga.

Drhal navalila na jetnišnico

Georgetown, Ga., 16. dec.—Drhal okrog tristo moških, oborožena s puškami in revolverji, je navalila na tukajšnjo okrajno jetnišnico, da ugotovi, ali se zamorec, ki je posilil neko belopoltno žensko, nahaja v jetnišnici. Drhal je zbudila šerifa H. B. Bruortona in zahtevala, da mora odpreti jetnišnico, čeprav je trdil, da ni tam zamorca, ki ga išče. Šerif je takoj apeliral na guvernerja B. R. Maybanka za pomoč. Slednji se je odzval in poslal grupo milicijev, ki je zastražila jetnišnico.

Železniška nesreča v Mehiki; 17 ubitih

Mexico City, 16. dec.—Sedemnajst oseb je izgubilo življenje, 40 pa je bilo ranjenih, ko je potniški vlak skočil iz tira in se razbil. Nesreča se je pripetila v bližini Naranja, okrog 150 milj južno od glavnega mehiškega mesta.

VAŽNA POGAJANJA MED MEHIKO IN AMERIKO

Sklenitev obrambnega pakta se obeta

VPRAŠANJE FINANČNE POMOČI

Mexico City, 16. dec.—Sporazum glede vzajemne obrambe med Mehiko in Združenimi državami in program vojaške in ekonomske kooperacije v prihodnjem letu sta predmet diskuzij med mehiškimi in ameriškimi reprezentanti, se glase neuradna poročila. Tukajšnji krogi, ki imajo tesno zvezo s vlado predsednika Camacha, pravijo, da se obe državi bližata sporazumu. Možnost je, da bo kmalu sklenjen.

Sporazum naj bi med drugim vključeval ameriško finančno pomoč za izboljšanje sedanjih mehiških letalskih in pomorskih baz, ki naj bi bile na razpolago ameriškim bojnim ladjam in letalski sili. S teh bi se vršile operacije v slučaju izbruha sovražnosti na Pacifiku ob mehiškem obrežju, v Mehikiški zalivi ali na Karibejskem morju.

S sedanjimi pogajanjmi so povezane diskuzije glede začete mehiško-ameriške meje. Možnost je, da bosta Mehika in Amerika sklenili slični pakt kot ga je slednja pred nekaj meseci sklenila s Kanado. Mehika bo morda dobila štiri ameriške križarke in Ameriki ji bo pomagala pri reorganiziranju oborožene sile. Poročila, ki pa še niso bila uradno potrjena, so se glasila, da bodo ameriški generali prevzeli vodstvo vezbanja mehiške armade.

Središče diskuzij glede ojačanja vezi med Mehiko in Ameriko je v Washingtonu. Mehiko zastopa poslanik Francisco Castillo Najera, Ameriko pa državni tajnik Cordell Hull. Ta se nanašajo na vse faze skupne obrambe in militaristične kooperacije.

V Mehiki je še mnogo vodilnih osebnosti, ki ne zaupajo Ameriki. To je vzrok, da nova mehiška vlada nastopa previdno.

Kot kraji, kjer naj bi Mehika zgradila nove pomorske in letalske baze, pridejo v poštev Puerto Magdalena, Spodnja Californija, Hermosillo, Guaymas, Mazatlan, Tapachula in Guerrero.

Porast uposlenosti v Chicagu

Dosegla je najvišjo točko v desetih letih

Chicago, 16. dec.—Upislenost v čikaških in okoliških industrijah je dosegla najvišjo točko v zadnjih desetih letih. V teh industrijah je uposlenih 540.000 delavcev in mesečna mezda izplačila znašajo okrog \$64.500.000. Poročila o porasti uposlenosti bazirajo na podatkih, katere so zbrale različne agencije.

Povečanje zaposlenosti je v razmahu že več mesecev. Po izjavi večakov se mora to pripisovati izvajanju programa narodne obrambe in angleškim narročilom ameriškega jekla, letal in bojnega materiala. Ta naročila so povečala uposlenost v jeklarskih in drugih tovarnah.

Izvoz ameriških produktov v latinske republike se je tudi povečal kot posledica vojne v Evropi. Velika Britanija in Nemčija sta izgubili tržišča v teh republikah, katere je zdaj dobila Amerika.

Zasluzena brca.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naslojna in Zdravna drava (Ivan Chinga) in Kanado
\$2.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt let; za Chicago
in Cirore \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za inozemstvo
\$9.00.Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$2.00 per year, Chicago and Cirore \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.Cene oglašev po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenarodnih
članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (družbo, po-
vesti, drame, pesmi itd.) se vračajo pošiljatelju le v slučaju,
če je priložil pošto.Advertising rates on agreement. Manuscripts of communi-
cations and unrelated articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.Naslov na vas, kar ima stik s listom
PROSVETA

2637-49 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavo na primer (December 31, 1940), poleg vsega
ima na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom postala na-
polna. Ponovno je gravirano, da se vam list ne ustavi.

Zadružni svet prihaja

Angleški socialist Herbert Morrison, ki je danes v vladi Anglije minister za notranje zadeve, je pred nekaj dnevi v svojem odgovoru na Hitlerjevo govedbanje glede vojnih ciljev nacističke Nemčije izjavil, da zmaga demokracije v tej vojni bo sledil zadružni svet.

Novo in novo Hitlerjevo klepetanje ni potrebno za svet zunaj Nemčije, da izve, kaj ima priti po nacistički zmagi; slehernemu resnemu demokratičnemu človeku je to že znano. In Hitlerjeva dejanja v zadnjih šestnajstih mesecih osvetljujejo nacističke vojne cilje bolj kot Hitlerjeve besede v vseh njegovih govorih.

Ono, kar je Hitler ponovno povedal zadnji teden, velja le za njegove sužnje doma — in kakršno koli zadovoljnost izjavljajo nemški sužnji iz onega Hitlerjevega klepetanja, je njihova zadeva. Toda ljudje zunaj dežel, ki jih danes kontrolira nacistički diktator, kjer koli so še civilno svobodni, dobro vedo, kaj jih čaka, če se tudi Anglija zgrudi pod udarci po-besnelega diktatorja.

Za demokratični svet je Morrisonova izjava zelo važna, kajti iz te izjave odseva nekaj konkretnega glede mira, ki ima priti po zmagi demokracije. Demokratična ljudstva, svobodna in včasno podjarmljena, so namreč trdno prepričana o končni zmagi Anglije s pomočjo za-laganja Amerike.

Morrisonova izjava je obenem izjava ostalih voditeljev delavske stranke na Angleskem; lahko se reče, da se s tem strinja večina članov angleške vlade, kajti tudi najbolj zakrknjeni angleški toriji danes vedo, da brez so-delovalanja delavske stranke in angleškega de-lavstva sploh bi bila vojna z nacističko Nemčijo nemogoča.

Morrison je odločno poudaril, da evropska ljudstva se ne bodo mogla izkupati iz grozotnih posledic današnje vojne brez organiziranja vseh ekonomskih sil in sredstev, ki bodo v Evropi po vojni še na razpolago, po medna-rodnem zadružnem načrtu. Privatni ekonomski monopoli, če sploh prežive vojno, bodo morali iti v službo skupnosti, je rekel Morrison. "Pred očmi nam mora biti nova družba, v kateri ne bo več velikega bogastva na eni strani in ve-likih bede na drugi," so bile Morrisonove be-sede.

Iz tega lahko z mirno vestjo zaključimo, da bodoči obraz Evrope, ki ga hoče imeti delav-stvo Anglije, bo demokratičen — bo demokra-tična zveza držav. Zadružna ali kooperativna zveza bo demokratična zveza. Kooperativno-sti brez demokracije ni.

Več mesecev je že tega, ko so delavski vo-ditelji v Angliji izjavili, da zapadna Evropa ne more iti nazaj v ekonomske razmere, ka-kršne so bile pred to vojno. — To je pomenilo, da bo s sedanjo vojno konec privatnih gos-podarskih in finančnih monopolov v Evropi in priti mora kolektivizem. Vprašanje je le — kakšen kolektivizem?

To vprašanje mora rešiti vojna. Zelo ža-lostno je to reševanje, ampak drugače ne gre pri ljudeh, ki se še vedno poslužujejo zverske-ga instinkta namesto zdrave pameti.

Vojna mora odločiti, ali bo kolektivizem Evrope — in Amerike v bližnji bodočnosti — diktatorski ali bo demokratičen. Sovjetska Rusija, fašistična Italija in Spanija in naci-ska Nemčija so se že odločile za majhnimi raz-likami za diktatorski kolektivizem.

Diktatorski kolektivizem pomeni kolektivi-zacijo (ali socializacijo) ljudi, demokratični kolektivizem pa pomeni kolektivizacijo (ali so-cializacijo) industrijskega kapitala in zemlje. Prvi je prisiljen ali diktiran z vrha ne glede na osebo koristi delavcev in kmetov, za dru-gega se pa prostovoljno odloči večina delav-cev in kmetov, ki vidijo, da ni drugega izhoda zanje in ta večina potem kontrolira upravo v svojem interesu. — To je bistvo demokratičnega kolektivizma ali socializma.

Zmaga Anglije in angleškega delavstva bo pogoj za razvoj demokratičnega kolektivizma, zadružnega gospodarstva in življenja v Evro-pi. Ta zmaga bo tudi velika poljuda za Ame-riko za razgleditev ameriške demokracije na tukajšnje ekonomsko življenje.

Glasovi iz
naselbinO Naprejevem koncertu in
Stautu

West Allis, Wis. — Želim malo poročati o Naprejevem koncertu, ki se je vršil 1. dec. z lepim uspehom. Da so vsi pevski zbori častno rešili svoje naloge, so pokazali posetniki s splošnim odobravanjem in ploskanjem, ki ga ni hotelo biti ne konca ne kraja.

Poset je bil prilično velik, če upoštevamo slabo vreme in 18 palcev snega pa 10 stopinj nad ničlo. Videli smo tudi družine, ki prej niso poselele Naprejevih priredb, kar je prijetno za opazo-valca. Vstopnina je bila majhna za tako priredbo, ki je sama na sebi zvezana z velikimi stroški. Toda kot sem slišal, je tudi Na-prej zelo zadovoljen in bo tudi nekaj preostanka za blagajno.

Kot je ob otvoritvi naglašal Frank Puncer, dokler bo narod v tolikem številu podpiral Na-preja, bo zbor lahko dal še bolj-še programe in zadovoljeval po-slušalce, kakor jih je zadnjih 30 let. Trideset let je precej dolga doba za pevski zbor. Seveda je imel tudi Naprej težave in se-bične nasprotnike, ki so ga skušali vprospasti ali ga vsaj osla-biti z intrigami. Toda soc. Na-prej ima močno in krepko ozad-je v mladini. In docel bo Frank Puncer s svojo zvesto spremlje-valko Ančko kolikaj gibal, mu bo publika stala v vseh ožirih na strani, ker se zaveda, od koga zavija napredek zbora samega. Pogrešali pa smo tudi desno ro-ko, kot je govornik omenil, v ose-bi Franka Ermenca, ki ga je bo-lezen zadržal. Toda ni več ne-varnosti bi je okrevaj.

Naj omenim še to, da me je neka članica Napreja malo na-hrutila, češ, ko si je pisal, zakaj nisi nič oglašal tega koncerta. Po mojem mnenju je bila pri-redba dovolj oglašana. Če bi še jaz pisal, bi se lahko zgodilo, da bi prišlo toliko ljudi, da bi se v dvorano ne mogli, kar se je meni že parkrat zgodilo. Enkrat v West Allisu na shodu, ko je go-voril bivši milvaški župan Hoan in smo potem tukaj izvolili socia-lističnega župana, in drugič v dvorani SST. Na tem koncertu je bila ravno pravilna udeležba. Če bi bilo lepo vreme, bi se la-hko zgodilo, da bi jim morali vra-čati vstopnino, ker bi ne mogli v dvorano.

Ne vem, če to pristojta temu dopisu ali ne, toda kot sem že omenil, so bili tudi taki na kon-certu, ki prej niso poseleli Na-prejevih priredb. Med temi je bil tudi Rado Staut, urednik mil-wauškega Obzora. Če je Rado prišel iz dobrega namena med napredno strujo, je dobrodošel, če pa je prišel zopet iz provoka-eljskega namena, da zopet udari po Napreju in po vsem, kar ne soglaša z njim, mu svetujemo, naj bo miren, ker pri nas še ni po-zabljen. Naj bo vesel, da mu pu-stimo životariti. Pri napredni struji je opravi in lahko gre ali pa še naprej životariti, kakor mu drago.

Neka članica mi je pravila, da je pisal, kako hira in pada kul-tura v naselbinah. Na tem koncer-tu se je lahko prepričal, da je on v zmoti. Tista članica mi je tudi omenila, da meče slabo luč na naselbino s svojo radijsko uro, češ da dobiva podporo iz Traunka, Mich., in Racina, je Milwaucani ga ne podpirajo do-volj. Že verjamem, da je to res-nica, pristavim pa to, ko ga bo-do zunanji podporniki tako po-znali kakor ga poznajo domači, mu bodo tudi obrnili hrbet. Kaj vse je počel in kako napeljavil vodo na svoj mlin. Toda kdor drugim jamo koplje, sam vanjo pade.

Če bi on vedel, kako je njego-va radijska ura na slabem gla-su po naselbinah, bi jo že davno opustil. On se proglašja kot ozna-njevalec — vsaj enkrat sem ga slišal — da zastopa toliko in toli-ko tisoč Slovencev. Kdo ga je pooblastil? Drugim narodom to-lahko dopoveduje, ker ga ne po-znajo in ne vedo, kdo je on. Že večkrat sem slišal, kogar on oglašja in priporoča, je kakor bi ga smrt ovohala. Čul sem pezo-vore: "Samo zatine grem v ta taven, ker gg Obzor oglašja," "raje kupim cvetlice pri tujcu ra-di oglašanja v Obzoru" ali "ne grem v to trgovino, ker podpira

Obzor." Takih izgovorov je ve-liko, nikdo se pa ne upa, da bi mu javno povedal, kako nizko cenijo njegovo radijsko uro. In če misli, da bo pridobil Napreja, da bo nastopil na njegovem pro-gramu, bi mu priporočal, naj kar pozabi, ker kaj takega se ne bo zgodilo, čeprav se še tako prili-zuje.

Joseph Radef, 686.

Glas z zapada

Black Diamond, Wash. — Na-menil sem se nekoliko opisati tukajšnje delavske razmere, ka-tere pridno opazujem. Koliko mora človek garati za ta ubogi obstanek. Toda je še srečen, če more dobiti delo, da gara za ti-ste velike trebuhe, ki jih nosijo gospodje in naši predstojniki, med katere lahko vključimo tudi nekatere delavske voditelje.

Ravno danes, ko to pišem, so volitive uradnikov pri UMWA in kot vidim, je samo en kandidat za predsednika. Seveda ni nihče drugi kot John L. Lewis. Vidi se mi kar smešno. Ali v resnici ni nikogar, ki bi kandidiral za predsednika UMWA kakor J. L. Lewis? In še nekaj: ko so bile volitive za predsednika Združe-nih držav, ni bilo nobenega praz-nika in vsakdo je lahko delal, kdor je imel delo. Danes, ko so volitive za mr. Lewisa, pa mora-jo vsi premogarji počivati. Torej se lahko vidi, kdo je naš dikta-tor, Lewis ali predsednik Zdru-ženih držav.

Sem radoveden, kako dolgo se bomo pustili za nos voditi. Ali res ne bomo nikdar spregledali, kaj vse z nami delajo? Prav do-bro se še spominjam stavk iz le-ta 1919 in 1922, kako je J. L. Lewis napravil z nami premoga-ri, posebno v Kansasu in Penn-sylvaniji, kjer jih je pustil na milost kapitalistom. Tudi tukaj v Washingtonu je vzel čarter, ali pristopnino in unijske pri-spevke moramo vseeno plačevati.

Jaz sem že velikokrat slišal ta-gali ali onega, da je UMWA za-ni. Jaz pa mislim, da je naša organizacija prav tako koristna kakor bi bila kaka druga, samo če bi imeli druge voditelje in drugega predsednika namesto J. L. Lewisa. Sem radoveden, kako bodo vodili organizacijo CIO, ker jo je mr. Lewis pustil valed raz-prtje za Rooseveltom. Mislim, da ga ne bodo veliko pogrešali, kakor bi ga tudi ne pri naši UMWA. On je strašno kritiziral Rooseveltov tretji termin, toda kaj pa on, ki predseduje UMWA že 21 let in zopet je sam kandi-dat! Tako bo tudi, dokler se de-lavci ne spametujejo. On lahko dela z nami kakor Mussolini ali Hitler v Evropi.

Kar se tiče gozdarjev in delav-cev na žagah, skoraj vse delo po-čiva po vsej državi Washington. Delavci zahtevajo nekoliko več plače in boljše razmere, toda go-spodje kapitalisti počejo nič ali-šati o tem. Koliko časa bo tra-jala njih stavka, ne vem. (Bila je poravnana zadnje dni — ured.) Premogorovi pa obratujejo s polno paro, samo delavcev ne rabijo, tako da se delo težko do-bi. Tudi fabrike in ladjedelnice delajo s polno paro. Največ de-lajo podmorice in bojna letala, ali rabijo samo izurjene delav-ce in mlade fante.

Kar se tiče družtev, je vse bolj mrtvo. Moram omeniti, da smo izgubili dolgoletnega člana Mar-tina Pohernika. Spadal je k dru-tvu 302 v Issaquah, kot je bilo že poročano. Bil je priljubljen med vsemi, delaven mož in akti-ven član društva. Težko ga bo-mo pogrešali, toda takšna je us-da. Njegovi ženi naše sožalje, njemu pa blag spomin!

Tony Molichnik, 302.

Gornikov odmev

Bellingham, Wash. — Ne bi vas nadlegoval s tem dopisom, toda vidim v Prosveti z dne 3. dec. Gardnovo aceno knjige "The Dream We Lost", katere je ap-salala neka Angležinja. Jaz knjige še nisem čital, ampak Garden pravi, da je tam strašno življe-nje, ker on verjame, da je pi-sateljica pisala resnico. Jaz o tem ne morem vedeti, toda naj mi bo dovoljeno, da tudi jaz povem svoje mnenje ali pomisleke.

Nisem fatalist niti nevrolik. Star sem 60 let in pol in bil sem

v mladosti tudi med nemško govorečimi delavci, kakor tudi med Tržičani, ki govorijo večinoma italijansko, da si ne ljubijo Italije — seveda so bile izjeme. Torej sem imel priliko za spo-znavanje ljudi tudi drugih na-rodnosti, vere, politike in kul-ture. Tako nisem bil "zelenec", ko sem prišel v Ameriko, ali ker jezika nisem znal in ker sem bolj pohlevne nature, so mi re-kli, da sem "tak" in "tak" sem moral biti. Vobče pa so "obraj-tani" med nami oni, ki so vesele narave, korajžni in seveda tudi "smart". Take je nas pač ustva-rila narava in menda se zato ne razumemo med seboj kot bi se morali, ako hočemo priti stvari do dna.

Br. Garden je učen in zna stav-ke zlagati kot bi jih jaz nikoli ne mogel. V glavo mi pa ne gre, kako to, da on avtoriteto te knjige vse verjame. (Kako to, George, da ti vse verjameš avtorju knji-ge "Europe on the Eve", ki je znan "zopotnik"? — Ured.) Tudi jaz verjamem, da so bili vražji časi v Rusiji, toda zakaj? Ako bi naši delavci čitali tudi druge knjige, stavim, da bi imeli dru-gačno sodb. Knjiga, katere sem v prejšnjem dopisu priporo-čal, ne hvali in ne graja nobene dežele; avtor le opisuje intrige in zakulisne spletke in sestanke diplomatov, kar mi navadni lju-dje ne vemo in tudi srednje vr-ste izobraženci nimajo niti poj-ma o zakulisnih intrighah.

Mi delavci se pričakmo le za oslovsko senco. Jezimo se nad vollice, zakaj niso volili Thoma-sa namesto Roosevelta. V svoji domišljiji verujemo, če bi bil Thomas v Beli hiši, bi bili vsi bolj zadovoljni. Ne rečem, da bi on ne storil vse, kar bi mogel, to-da zdi se mi, da bi bila dežela in delavci še na slabšem, ker bi mu Wall street tako nagajal in ka-pitalistične organizacije tako sa-botažo vodile, da bi se lahko po-novili Lincolnovi časi. Kdo mo-gode tega ne verjame in prav ti-se lahko veliko naučijo iz knjige "Europe on the Eve", ker videli bodo, kaj se dogaja za zagrinja-li. Seveda jaz ne prisegam, da je vse resnica in tudi ne vem, kaj vse se je dogajalo v Rusiji za časa čistk ali zakaj so bile čist-ke. Vem le to, da je Rusija še cela in tudi ostane taka ali še bolj močna. Če ne bi imela tako energičnega vodje, bi bila mogo-če že razkosana.

Kar se tiče nas, smo in osta-nemo zvesti ameriški ustavi. In kar se tiče drugih dežel, je mo-ja in menda tudi drugih Sloven-cev želja, da izvem resnico. To-da iz br. Gardnovega članka zve-dim zelo enostransko zato, ker ne upošteva okoliščin. Pisateljica "The Dream We Lost" je, kakor pravi, živel v Rusiji s svojim možem v času velike nezadovolj-nosti s Stalinovim režimom. Sabotaže in aretacije so se vrši-le na debelo in najbrže je mnogo nedolžnih ljudi postalo žrtev. Tako je tudi njen mož, ki je imel važno pozicijo, postal žrtev.

To vse je mogoče, kakor tudi žena ni mogla odobravati režima, ki ji je ugonobil njeno srečo. V takih razmerah je vsaka pa-metna resolucija bob ob steno. Tu ni moglo biti govora o kak-šni demokraciji, še manj pa o socializmu, kadar brat bratu ne zaupa. Vendar nekaj ne morem zapostiti. Br. Garden namreč piše na tretji strani v Prosveti od 3. dec. "... in kljub temu, da je njeno prebivalstvo naraslo." Niže pa pravi "... milijone ru-skih mož, žena in otrok je pogi-njanih v Sibirijo." Zadnji stav-ek je zelo verjeten, kajti tam so odpirali velike industrije.

Ampak, kar bi rad izvedel, je to: komu služijo tiste indus-trije? Militarizmu seveda, ampak za koga in za kakšne principe in kaj je namen ruske vojske? Dru-go važno vprašanje je, koliko in-dustrij (delnic) lastujejo Stalin in drugi vodilni boljševiki? On zaslužuje — resnica — ruski na-rod za državo. Kdo pa je drža-va? Tudi verjamem, da vodilni boljševiki žive v boljših razme-rah kot pa masa. Ampak koliko industrij ali delnic lastujejo? To bi rad izvedel.

Vem, da br. Garden ne bo od-govoril na ta vprašanja, ker ne more, razen če bi zavijal dejstva. Priporočam mi, naj prečitam ome-njeno knjigo, kar bom tudi sto-ri, če jo doblim v mestni čitalni-ci. Jaz bi mu pa priporočal knji-go "Europe on the Eve".

George Gornik.

Gardnovo pripomba. — Na-stavljena vprašanja je lahko od-

govoriti brez zavijanja dejstev. Toda bom odgovoril le na zadnje vprašanje zelo na kratko. Stalin in vodilni boljševiki v praktič-nem pomenu lastujejo vso Rusi-jo, ker ji oni diktirajo. In kdor diktira, je tudi gospodar, mar ne, George? — A. G.

Miklavževanje SND

Detroit, Mich. — Odkar se je ustanovil naš ženski odtsek SND, prirejamo božičnice za otroke. Tako bo tudi letos na 22. decem-bra ob 3. uri popoldne v našem domu. Otroci se vesele daril, ka-ker tudi kosmatega Miklavža, ka-terega malajo in nastavljajo po oknih prodajaln, po lokalnih ča-sopisih in seveda tudi po radiu si z njim profitne delajo. To je starodavna tradicija in od te i-majo veletrgovine vsako leto si-jajni dobiček.

Naš odtsek ne prireja to ravno za profit, pač pa, da se v domu skupno starši in otroki pozabava-mo. Seveda, ako bo od te pri-reditve kakšen dolar smuknil v blagajno doma, mislim, da ne bo od nobene strani zamere. Torej starši, pripeljite vaše otroke v S. N. D. na 17153 John R. Vsi ste dobrodošli, ne glede ako ste de-lničarji ali ne. Tudi se ne pita (kaze Srbini), ako ste član SNP, SSP, JSK ali drugih organiza-cij. Pri domu smo vsi enaki, sa-mo Miklavž, kot že zgoraj reče-no, je kosmat. Tudi ne pozabi-te priti na veseličo društva 220 SSPZ en večer prej, na 21. dec., v isti dvorani. Tudi od te pri-re-ditve dobi naš dom svoj delež. Na svidenje! Za publikijski od-bor,

K. Junko, 121.

Barbič zmagal

Cleveland. — Čast mi je bila dana, da sem se 7. in 8. dec. ude-ležil kar dveh društvenih sej. Br. Poljšak, tajnik društva 147, me je povabil na njih sejo in 30-letnico kot "third class" govorni-ka. Rad sem se odzval, ker sedaj pri počestni simuliram. Delam samo pet dni in če hočejo, da bi delal v soboto in nedeljo, me mo-ra postajanečelnik prositi! Tak je bil odlok po petih tednih moje-ga boja z unijskimi in družbini-mi uradniki. Sitnari sem, dok-ler niso odločili, kje in kako stojim in kaj sem sedaj.

Ge'n'ralni superintendent, predsednik in tajnik unije so re-šili mojo zadevo v sredo, 4. dec., v moji navzočnosti. Njih odlok se glasi, da sem še vedno motornik, da imam še vedno svoje sta-rostne pravice, moram pa opravljati kot sprevednik delo, ki pri-pada motorniku v tako zvanem "trailerju". Plača za to delo je 5 ur in 59 minut, ali ker so rekli vsi trije, da sem fejt fant, bom prejemal plačo za 7 ur in 45 mi-nut. Stalni ali regularni "run" je osem ur. To delo bom opravljal, dokler ne odloči zdravnik, da je moj krvni pritisk na normal-ni točki, ki mora biti za mojo starost 150, dočim je kazal pred začetkom 190.

Ko so spoznali, da sem sitnež, so prav lepo postopali s menoj. Tudi nekateri motorniki, ki so rogovili proti meni, so se konč-no morali podati, ker tudi zanje so oni trije odločili, namreč da je to moj "run" in nimajo pravi-ce zahtevati moje odstranitve, kakor so počenjali. Odlok se gla-si, ako bodo kaj rogovili, naj jih pošljem kar k prej omenje-nim funkcionarjem. Bil sem za-dovoljen z odlokom, ker mi ne bo treba - izkoriščati blagajne SNP, in ne samo jednoto, mar-več tudi insurance kompanijo bi izkoriščal. Če bi bil na bolniški podpori, bi prejemal več kakor pa zaslužim zdaj v petih dneh. Ali raje se borim za principe in svoje pravice, ker so večjega po-mena zame kakor pa dolarji, če-prav sem siromašen delavec.

To sem zapigal zato, da boste vedeli, kako je s stvarjo, ker me nekateri vprašujejo. Tako mi ne bo treba več toliko govoriti. Moj zdravnik mi je priporočal, da se ne amem preveč razburjati.

Kar se 30-letnice društva 147 tiče, bi morala biti večja udelež-ba. Izvolili so skoro ves stari od-bor. Jankovitch je zopet predse-dnik, Poljšak tajnik, Peca bla-gajnik in John Petrich bo še pi-sal zapisnik kljub temu, da se je branil. Ata boy, John!

Po zaključku se je bil nekak-šen program. Nastopiti bi moral tudi Louis Belle, ki pa se je — zakasnili! Pozneje smo bili v bar-room in sem mislil, da so prišli skupaj Grki in Italijani, ampak posredovalci so poskrbeli, da ni bilo ne grškega "steva" ne ita-lijskega "steva" (Daje na 3. strani.)

Ob tednu

Anton Garden

KDAJ JE "NIGER" BEL—

Svet se res čudno suče. Prva leta Roosevel-tove administracije, ko je velik štab "možgan-skih trutarjev" noč in dan mel newdealsko zakonodajo, katero je kongres navdušeno spre-jemal skoraj brez vsake opozicije, samo da de-želo izvleče iz tistih temnih dni Hooverviljev, zaprtih industrijskih obratov in v ledenike za-vritih bank, masnih šerifskih prodaj farm, ka-terih so se bankrotirani kmetje udeleževali s puškami, vilami in vrvmi, predsednik Roose-velt pa je — "izganjal igralce iz templja," te-daj smo bili — vse naše "intelektualne luči" — zelo kritični napram new dealu. Na kratko smo ga krtili s — "krpanjem kapitalizma" in a-gumentirali ter dokazovali, da je kapitalizem neozdravljiv. Reforme, ki jih vlada uvaja, so sicer potrebne, toda so le "flikanje" in "injek-cije na smrt bolnemu kapitalizmu". Resitev bolne človeške družbe je le v socializmu.

Tega mnenja smo bili takrat, tako smo ta-krat pisali in tudi govorili. Človeku se zdi kot bi bilo to že pred mnogimi, mnogimi leti, ko smo še imeli daljšo politično in socialno per-spektivo, ko smo še imeli vero v socializem in boljšo človeško družbo. Od takrat, od prvega Rooseveltovega termina, ki je v ameriških ma-sah zbudi in priklcal na dan velik val social-nega idealizma in zopet utrdil skoro že izgub-ljeno vero v njih domovino in obstoječi gos-podarski sistem — od takrat res še ni preteklo toliko let. Toda ko zadnje čase opazujem "cvet naroda" med nami, se mi zdi kot bi se v kratki dobi nekaj let postarali za tri deset-letja.

Res čudno. V prvem terminu Rooseveltove administracije, ko je prišlo v zakonik 95% novodealske zakonodaje in ko se je človek, včasih vprašal, če so se demokracije res spre-mnili iz Savla v Pavla in če je demokratska stranka res postala stranka "new deals", ta-krat smo bili kritični napram vsemu, kar se je dogajalo v Washingtonu. Zdi se mi — že ta-krat se mi je zdelo — da smo bili včasih malo preveč kritični, v resnici preveč "smart" in pre-malo objektivni napram newdealskim re-formam. In tako so bile nekatere naše kritike bolj zofistične kakor objektivne.

Zadnje čase pa gremo v drugi ekstrem. Pri-družujemo se najbolj reakcionarnim in bur-bonskim elementom pri obsojanju stavk — te-so zelo, zelo redke — mladih in neutrnjenih unij v tako zvanih vojnih industrijah, češ da delo za vojne priprave ne sme biti pod nobe-nim pogojem ovirano.

Se več. Zdaj, ko je kritika napram "new-dealski stranki" in sploh vladi veliko bolj na mestu, potrebna in upravičena kot v prvem terminu, zdaj pa, kot izgleda, smo se začeli navduševati in oklepati demokratske stranke. Zdi se mi kot bi bili slepi za vse, kar se do-gaja okrog nas in za kulisami. Ker smo izgu-bili vso daljšo perspektivo glede bodočega raz-voja in ker je menda izginilo upanje v boljšo družbo socialne pravičnosti-radi na vseh strah-nah vstajajočega totalitarizma in njegovega teptanja ter uničevanja človeških vrednot, zdaj izgleda kot bi iskali strehe za svoj poenjočeli idealizem in socialni čut med — volkovi reak-cije, med volkovi v ovčji obleki.

Takoj smo pripravljani poslali med "dogma-tike" in sploh med ljudi, "ki se niso ničesar naučili v zadnjih letih," slehernega, ki je še vedno toliko "ortodoksen", da ne vidi posebne razlike med obema starima političnima stran-kama. Rečem le toliko, da tisti, ki hočejo da-nes napraviti "newdealsko stranko" iz burbon-ske in korumpirane demokratske stranke, so vsaj štiri leta prepozni.

Kot sem že omenil, se je človek tekom pre-ga Rooseveltovega termina včasih vprašal, ali so se demokracije res spremenili iz Savla v Pavla in njih stranka južnih burboncev in iz-ven juga stranka velemeštih korumpiranih mašin a la Tammany, Kelly-Nash, etc., etc. v stranko "new deals". Toda zadnja štiri leta so razblinila vse take iluzije in vprašanja. Edini newdealski zakon, objavljen že pred vo-litvami 1. 1936, ki je bil sprejet v drugem Roo-seveltovem terminu, je tako zvani mezdorni-ki zakon, ki je s stališča socialne reforme res ve-likoga pomena.

To je vse, kar je delavstvo dobilo od vlade v zadnjih štirih letih. Zadnjih par let na pri-mer rudarska unija, finančni angeli demo-kratov in kampanji pred štirimi leti, je zama-naskovala kongres in pritiskala na admi-nistracijo za sprejetje zakonskega predloga za federalno inšpekcijo premogovnikov v intere-su rudarjev.

Pred seboj imam tri publikacije — revijo Common Sense, American Guardian in Brev-er Worker. V prvi je zanimiv opis naborne komisije (Draft Board) v glavnem mestu (Daje na 3. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 17. decembra 1920)

Domače vesti. V Sheboyganu, Wis., je izvr-šil samomor rojak A. Klemša.

Delavske vesti. Jeklarski trust pripravlja program za uničenje delavskih unij.

Inozemstvo: Vlada Jugoslavije je spet padla. Skupščina zboruje v Belgradu.

Sovjetska Rusija. Italija sklepa trgovinski dogovor s sovjeti.

Novice iz starega kraja

Iz Slovenije

Tok 380 voltov je zdržal 10 minut

Zirovnica, 9. okt. Služba elektromonterja je zelo nevarna in vsaka, še tako mala prenapetost se lahko bržkone pretvori v smrtno. To je bil izkušni delnik elektromonter Vinko Pogačnik, uslužbenec KDE v Mostah pri Zirovnici.

Pogačnik je, preden je pričel popravljati električno omrežje, izklopil v transformatorski postaji v Mostah električni tok. Bržkone v naglici, morda pa tudi iz kakšnega drugega vzroka, je, kakor se je bilo kmalu izkazalo, izklopil napačno zvezo. Brez skrbi je zlezel na 9 m visoki električen drog, se nanj pripel z varnostnim pasom in pričel z delom. Komaj pa se je bil dotaknil žice, ga je zgrabil 380 voltov močan tok. Pogačnik, ki se ni mogel rešiti s trga, je prišel kličati na pomoč. Nevarnega je silil in videl voljak, ki je bil v bližini. Ker sam ni mogel pomagati, je zaklical še on. Njega je silila neka ženska in pohitela v transformatorsko postajo, ki je oddaljena od mesta nezgode nad 500 m. Na drogu pripeti monter je iz izgubil zavest in omahnil. Med nebom in zemljo visečega sta držali žici in rešili pas.

Ko so v transformatorski postaji izklopili tok, sta žici popustili in Pogačnik je obvisel na pasu. Medtem so se hiteli na pomoč ljudje iz okoliških hiš. Dolgo lesto je bil prinesel Bizjak, mizar iz Most in se povzpel do ponesrečenca. Odpel mu je pletralke in pas ter monterja v veliko nevarnosti za oba previdno ponesel na zemljo. Na kraj nezgode je prišel zdravnik dr. Gantar iz Radovljice, in nudi Pogačniku prvo pomoč in mu obvezal od elektrike močno ožgane roke. Zdravnik se je čudil, kako je mogel Pogačnik ostati živ, ko je vendar tok 380 voltov že šel skozi najmanj 10 minut. Mladi monter, ima gotovo zelo zdravo kri, bo kmalu okreval. Pripoveduje, da ga je bilo pošteno pretreslo.

UVEDENA JE DVELETNA VOJAŠKA SLUŽBA

Te dni je bila objavljena obširna uredba o spremembah in dopolnitvah zakona o ustroju vojske in mornarice. Nova uredba dolga v uvodu, da spadajo v bodoče med pomožne vrste vojske: pirotehnične in smodniške jedinice, avtomobilske, gospodarske in bolničarske jedinice. Kot posebne čete bodo v sestavi vojske tudi graničarske čete in pa orožništvo.

Uredba ureja položaj generalstabsnih oficirjev, ki se bodo v bodoče postavljali iz vrst oficirjev in mornarice vseh rodov orožja. Imeti bodo morali zato višjo vojaško izobrazbo na podlagi določbe uredbe o glavnem generalnem štabu, kakor je to tudi doslej.

Dalje ureja uredba položaj raznih vrst podoficirjev, kakor so vojni pisarji, inženirski podoficirji, sanitetski podoficirji in veterinarski pomočniki-podoficirji.

Za javnost so važne nove določbe o službi v kadru, ki se bo začela v tistem koledarskem letu, v katerem je rekrut dopolnil 21. leto svoje starosti. Služba v stalnem kadru se je z novo uredbo povečala od 18 mesecev na dve leti za polni rok, kolikor je znašala že doslej pri letalstvu in vojni mornarici.

Za člane Sokola kraljevine Jugoslavije so odredbe ostale nespremenjene in jim je kadrovska skrajšana za tri mesece, če izpolnjujejo predpisane pogoje.

12 mesecev. Ako v štirih letih po končanem bogoslovskem študiju ali v teku dveh let po odslužitvi roka v stalnem kadru ne sprejmejo duhovniškega čina, so dolžni pozneje odslužiti 18 mesecev.

Skrajšani rok v stalnem kadru je v vseh primerih povišan od devetih na 18 mesecev. Nova uredba tudi ureja vprašanje vojaških obveznosti naših izseljencev, ki so ostali jugoslovanski državljani. V bodoče se bo smatralo za vse jugoslovanske državljane, ki so stalno ali začasno naseljeni v tujini, da se niso hoteli izogniti svojim vojaškim obveznostim v obliki službe v stalnem kadru, ako se do svojega 27. leta javijo našim vojaškim konzularnim predstavnikom v državi, kjer so nastanjeni, in podpišejo izjavo, da so kot jugoslovanski državljani in vojaški obvezniki pripravljeni v primeru mobilizacije ali vojnega stanja odzvati se pozivu jugoslovanskih oblasti in se po njem ravnati. Državljan, ki bodo podpisali tako izjavo, se bodo smatrali za vojne obveznike, ki so izpolnili svojo vojno obvezo, in bodo v stanju miru po 27. letu starosti oproščeni službe v stalnem kadru. Podrobni pravilnik k tej uredbi bo izdal minister vojske in mornarice.

OKOLI KONJIC IŠČEJO NOVA LEŽIŠČA PREMOGA

V konjskem okraju so trije premogovniki: na Stranich, na Konjski gori in v Radani vasi. Prvi, ki je last g. Hasenbichta iz Konjice se obratuje, druga dva pa počivata, odnosno tretji je sploh izčrpan. Ves premog, ki so ga dosegli našli v konjskem okraju, je prav dober. Ker sodijo, da mora biti konjska pokrajina na premoگو zelo bogata, so se rudniški strokovnjaki začeli zanjo zanimati. Njim pa so se pridružili še domačini, ki so se z rudosledstvom že petali. Posebno mnogo premoگو je najbrž okoli Zreč in Oplotnice.

Zaradi izsledovanja premoگو v omenjenih krajih je rudarsko glavarstvo v Ljubljani podelilo pravico svobodnega rudosledstva Trojariju Matiji, lesnemu trgovcu iz Zreč, na področju katastrskih občin Zreče in Oplotnica in Korošcu Martinu iz Frankolovega pa na področju katastrskih občin Črešnjice in Konjice. Omenjena mošta iščeta naše podzemsko bogastvo in upamo, da trud ne bo brez uspeha.

RUDARSKI STAROUPOKOJENCI V BEDNEM POLOŽAJU

Jesenice, septembra. — Zaradi naraščanja draginje so posebno prizadeti rudarski staroupokojenci, saj prejemajo pokojnino, ki znaša največ 150 din na mesec. Pred kratkim je bila ta pokojnina menda zvišana za 20 odstotkov, kar znaša pri staroupokojencih 30, pri vdovah pa 25 din približno na mesec. Kaj po moga zvišanje pokojnine za nekaj odstotkov, ko pa je osnovna pokojnina tako majhna, da bi ni ti enkratno povišanje ne moglo ublažiti gorja, ki ga preživljajo izgarani delavci.

Hudo so prizadeti tudi oni upoko-jenci, ki zaradi bolezni niso

mogli doseči polno število zavarovanih let. Tudi ti prejemajo pokojnino, ki v mnogih primerih ne presega 300 din mesečno. Saj celo polna pokojnina, ki v največ primerih znaša 637 dinarjev na mesec, ne zadošča za še tako skromno življenje. Se bolj pa so prizadete vdove in sirote rudarjev, ki prejemajo polovico, odnosno le četrtino moževe ali očetove pokojnine.

Medtem, ko se po cestah pomikajo onemogli siromaki kakor črne sence, pa neki ljudje navijajo cene najvažnejšim življenjskih potrebščinam in si kupijo premoženje.

Industrijska podjetja morajo plačevati poseben prispevek v banovinskih bednostni sklad. V ta sklad plačujejo prispevke tudi delavci, torej bedni ljudje, ne plačujejo pa te davčine veleposelniki, veletrgovci in bankirji. Dolžnost odločujočih činiteljev bi bila, da bi v izdatnejši meri skrbeli za izgarane ljudi, ki so delali, dokler so mogli, zdaj pa trpe lakoto.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

lijanskih špagetov. Kultura in izobrazba, I say! Bog se nas usmili!

Upamo, da se bo Vodnikov venec še razcvetel in rasel in še veliko novih članov pridobil. Govorili so tudi br. Petrovič, Medvešek in Zarnik.

Pri našem društvu V boj 53 smo pa fantje od fare in Cikažani lahko pridejo k nam, da se kaj nauče. Pri naših volitvah je šlo kot bi strela udarila. Proti odboru ni bilo nobene opozicije. Izvoljeni so Barbič, Sore, Durn, Jontez in Dugar; nadzorniki pa so Sisković, Petrič in Brenčič (sami "čiči"). John Kobal je bolniški nadzornik, Petrovič in Durn zastopnika federacije, Wood direktor farme, Sore in V. Stargan v farmakem odboru, Jontez za Cankarjevo ustanovo, dr. Siegel in dr. Rotar zdravnika. Hiteli smo menda tako valed tega, ker so bili nekateri lačni in so hoteli domov, da vidijo, kaj je stara skuhala. Še Sore je bil med temi.

Ce bi kdo opravljal društvo radi podpor, vedite, da nismo storili nič drugega, kar nam pravila vlevajo. Nam je žal, če ni bilo tako kakor bi nekateri radi, ampak naše društvo ni odločalo, kakšna naj bodo pravila SNPJ. Frank Barbič, 53.

Vaškega nekaj

West Middlesex, Pa. — Naš Lojze Žičkar iz Farrelina je pred kratkem dobil delo v Clevelandu in ob sobotah šel domov k družini. Ko se je v soboto, 30. nov., peljal s svojim avtom, se mu je med Clevelandom in Warrenom pripetila nesreča. Cesta je bila precej ledena in avto mu je zdrsnil v jarek ter se tako razbil, da ni več za rabo. Sreča v nesreči je bila, da se Lojze ni težko poškodoval. Za silo so ga nekoliko obvezali v Warrenu, nakar je z busom nadaljeval pot domov.

Dne 1. dec. smo se podali v Emporium v hribe na lov na srnjake in se vsi srečno vrnili domov z bogatim plenom (o tem bom poročal kasneje). In kakor vsako leto, tako bo tudi letos dobili naš Slovenski dom v Sharonu darilo — enega srnjaka, katerega bomo skupno sprali.

vili pod streho. Če se ne motim, bo ta pojedina 28. dec. zvečer. Mogoče bo predvajal tudi film, na katerem boste videli, kako smo srnjake skupaj vlačili.

Mrs. Mjhevc je v skrbih, če mi bo Miklavž prinesel dosti široke "čizme", ker nisem navedel, koliko E naj bodo široki. Lepa hvala za pojasnilo, mrs. Mjhevc. Veste, mene bolj skrbi, če mi bo Miklavž mogel vse to dostaviti na pravo mesto, ker zadnjič nisem dal naslova. Ta naslov je Slovenski dom v Sharonu, ne v Farrellnu, ker tam je Slovski dom. Ampak bojim se, da ne bo nič.

Na zadnji seji društva Slovenec 282 SNPJ so bili izvoljeni večinoma vsi stari odborniki. Razdeljeni so bili tudi jednotni koledarji. Po članih in denarju je jednota tako premožna, pa je, žal, dala za te male, ničaste koledarčke \$500. Gotovo je vas kdo potegnil. Če mislite izdati koledarje članom, izdajte koledar, ki se ga lahko da v roke, da se vidi ime jednote od daleč, kakor tudi meseci in dnevi. Ko je prejšnja leta naš tajnik razdaljal koledarje, mu jih je vedno primanjlovalo, letos mu bodo pa ostali, da jih bo lahko vam nazaj poslal. To ni napredek. Priporočam, da prihodnje leto izdaste koledar kakor se "šika", ali pa nič.

Mogoče je to moj zadnji dopis letos, zato še sedaj voščim vsem bralcem mojih dopisov in vsem članom SNPJ vesel božič in srečno, zdravo novo leto.

Anton Valentinčič, 262.

Obletna spominska slavnost smrti Ivana Cankarja

Cleveland, O. — Pred 22 leti je umrl moj, sin slovenske matere, ki je posvetil svoje veliko srce in briljantni um svojemu fizično izkoriščanemu, duševno in kulturno zatiranemu slovenskemu narodu. In ker je posvetil vse svoje zmogljivosti za obrambo in koristi ponižanim in razžaljenim, so ga tirani reakcije preganjali in metali v smrdljive in zatuhle ječe. Ko mu je bil v zrelih možkih letih kelih mizerije in bridkosti prenapolnjen, je zatisnil svoje trudne oči. Umrl je naš največji slovenski pisatelj Ivan Cankar!

Da pa pokažemo, da upoštevamo delo in horbo, katero je on tako briljantno vršil in koristil zatiranega slovenskega naroda in za lepšo in svetlejšo bodočnost proletarcev vsega sveta, priredi Cankarjeva ustanova v nedeljo, 22. decembra, v auditoriju Slov. narodnega doma na St. Clairju obletno spominsko slavnost njegove smrti. Upriporjena bo ena najboljših dram v štirih dejanjih — "Rdeče rože". Režijo ima v rokah in bo tudi igral eno glavnih vlog dobro poznani režiser in igralec John Stebbly, ki si je za to igro izbral igralce, da bodo odgovarjali vlogam, in med njimi so štirje režiserji. To pove, da bo igra dobro igrana in obilnost bo deležno popolnega užitka.

Cankarjeva ustanova želi, da pridete na to obletno spominsko slavnost smrti Ivana Cankarja vsi, ki čutite slovensko in upoštevate delo, katerega je vršil pokojni pisatelj za ponižane in razžaljene. Zato se je določila majhna vstopnina, samo 80 centov, če kupite vstopnico v predprodaži, na dan prireditve pri blagajni bo pa 40 centov.

Program se prične ob 3. uri popoldne. Zvečer bo pa prosta zabava in ples, za katerega bo igral Pecinov orkester. Vsakojaka okrepčila bodo tudi pripravljena. Vsi, ki ste za to, da se delo pokojnega Ivana Cankarja nadaljuje, pridite!

Za odbor — L. Z.

Angleški delavski vodja v Chicagu

Chicago, 16. dec. — Angleški delavski vodja Walter Citrine je v svojem govoru na seji Cikaške delavske federacije dejal, da angleški delavci lojalno podpirajo vojne napore svoje vlade. Delovni teden je bil podaljšan na 58 do 70 ur, da se poveča produkcija bojnega materiala. Hitlerjevi letalci skušajo uničiti tovarne, da preprečijo porast v produkciji. Citrine je napovedal, da bo Nemčija poražena v tej vojni.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

Okrožni sodnik James E. Chenot v Detroitu (levo) in Maurice Sugar, pravni svetovalec avtne unije.

Od časa do časa

poročila in komentira Milan Medvešek

Italijanski vojni položaj ni sijajen, kakor je vsem znano, temveč postaja z vsakim dnevom bolj mizeren. Vojaški strokovnjaki menijo, da je Italija v splošnem v precepu. O tem zanimivo komentirajo tudi ameriški žurnalisti. Slovenci smo se že od nekdaj zanimali za Italijane, zato podajam na tem mestu kratak opis o Italijanskem položaju, ki je povzet iz ameriškega časopisa.

Res se neverjetno sliši, da leži rešitev Italije v nemškem porazu, a vse kaže, da je temu tako. Italijanom se je bolj bati svojih zaveznikov (Nemčije) kot svojih sovražnikov (Angleži). Ako zmaga Angleži in njih zavezniki, je še vedno možnost, da bi Italija ostala neodvisna sila na Sredozemskem morju, obdržala bi vsaj nekaj vpliva v balkanskih državah, srednji Evropi in stare kolonije v Afriki. V slučaju pa, da zmaga Nemčija, grozi propad italijanski neodvisnosti, izguba slovenskega Primorja s Trstom in drugih krajev (Tirolske), ki si jih je Italija pridobila v zadnji svetovni vojni.

Preden je Benito Mussolini stopil v sedanjo vojno, je splošna italijanska inteligenca smatrala italijansko-nemško zvezo za pogubno v vsakem oziru. Proti tej zvezi so bili malone vsi izkušni diplomatje, kraljevska hiša, Vatikan, starejši fašisti in drugi. Zadnji pomlad, ko je Nemčija tako bliskovito osvojvala državo za državo, so pa mnogi Italijani pričeli upati, da je duče morebiti vseeno napraviti dobro potezo, ko je v zadnjem trenutku prišlo k Italiji na pomoč "zmagovalec" Hitlerju. Tedaj so skoro vsi vojaški opazovalci menili, da bo Anglija poražena v nekaj tednih. Toda, ko se je ta domneva izkazala temeljito napak, so pričeli Italijani kmalu uvidevati, da je bilo njih prvotno mnenje pravilno, namreč da jim ne more pobratimstvo z Nemci prinesiti nič dobrega.

In res so danes Italijani zabredli v tako pozicijo, da zgleda, da jih čaka poraz ob obeh straneh, celo huja od nemške. Še pred katastrofo, ki so jo Italijani doživeli v Albaniji, Tarentu in pri Sid-Barraniju, je Mussolini izgubil bitko za bitko, toda ne z Angleži, temveč s svojim zaveznikom Hitlerjem. Fašisti so pomagali španskemu uporniku Francu z moštvom; orožjem in drugimi sredstvi, a za obresti se niso dobili nič in najbrže nikoli ne bodo. Danes ima Hitler besedo v Španiji in ne Mussolini. Nato so Italijani napovedali vojno Franciji, a po francoski kapitulaciji jim Hitler ni dovolil okupirati francoskih pristanišč ob Sredozemskem morju, ne Koroške in ne Tunis, prav tako jim ni dal francoskega ozemlja, ki bi vezal Italijo s Španijo. Vpliv, ki ga je imela Italija v Rumuniji in na Madžarskem, je tudi šel rakom živžvat, kajti tudi v teh dveh državah ima Hitler sedaj glavno besedo; Abesinija, katero je Mussolini priropal s tako velikimi žrtvami, je tudi izolirana; Dodekaneško otočje je v nevarnosti; armada v Albaniji tirajo Grki proti morju; armada v Egiptu je precej razbita; sosedna Jugoslavija pa je pričela tudi bolj neodvisno nastopati.

Torej italijanski položaj je res nereden. Ali naj Mussolini pokliče Hitlerja na pomoč? Pred kratkim je izjavil, da se bodo Italijani bojevali brez nemške pomoči. Za to izjavo ima dovolj tehten povod, kajti dobro ve, če zmaga

vec, lahko le žrtve lokalnih hitotov, delavski organizator itd., bo lahko kaznovan na \$10.000 globe in 10 let zapora, tisti, ki pa "nagovarja k sabotaži", pa pohovico manj. Med temi bo lahko vsakdo, ki bi nagovarjal k stavki — tudi uredniki! — ki bi povzročila zastoj v vojni produkciji, ker to bi bila lahko — sabotaža.

Federalna vlada si do sedaj še ni upala definirati, kaj je "kriminalni sindikalizem" in kaj "sabotaža". To vprašanje bo sedanja vlada izročila v področje krajevnih oblasti, češ vi se mastite s to nevarno kostjo, da bomo mi lahko še naprej igrali vlogo "liberalcev" in "newdealerjev".

Brewery Worker, ki je navdušeno podpiral Roosevelta, pa ima članek, v katerem je izražena velika bojazen glede novega delavskega odseka nižje zbornice. Izmed osmih poraženih članov tega odseka je bilo šest delavstvu naklonjenih. Kdo jih bo nadomestil? Glasilo unije pivovarstvenih delavcev se boji, da bo ta odsek prišel v roke samim delavskim sovražnikom. Nove člane bo namreč izbral odsek za odseke (committees on committees) nižje zbornice. Ta je že imenoval najbolj zagrizenega antionijanskega kongresnika v ta odsek, namreč republikanec Hoffmana iz Michigana. In odsek za odseke, kakor tudi ves kongres in vse odseke obeh zbornic, kontrolirajo demokratje — "newdealerji".

K zaključku rečem le to: odvezmite "newdealjski stranki" Roosevelta, podpredsednika Wallacea, senatorja Wagnerja in še par drugih, pa bo "newdealjska stranka" prav tako reakcionarna, ako ne še bolj, kot je republikanska. In če kdo o tem dvomi, se bo v prihodnjih štirih letih lahko prepričal o resničnosti te "dogmatičnosti".

Dr. Anton Korošec nagloma umrl

Minister Kulovec prevzel skrb za pogreb

Beograd, 14. decembra. — (J. K.) — Danes zgodaj jutraj je umrl zaden od srčne kapi poznani slovenski politik in jugoslovanski državnik, predsednik senata kraljevine Jugoslavije in minister prosvete v vladi narodnega sporazuma, dr. Anton Korošec.

Sinoči je dr. Korošec v družbi nekoliko drugih ministrov prisotvoval slovesni predstavi beogradske opere. Takoj po končani predstavi se je počutil slabega, a kmalu nato je padel v nezavest. Najboljša zdravniška pomoč je bila brezuspešna ter je čez par ur, zadobivši zopet popolno zavest, umrl, obdan od svojih tovarišev in sorodnikov.

Minister dr. Kulovec je začasno prevzel skrb za pogreb v Sloveniji, čeprav še ni ugotovljeno, ali bo dr. Korošec počival v Ljubljani ali v svojem rodnem kraju v Biserjanah pri Sv. Juriju na Stajerskem.

Pokojnik je bil star 68 let. Po končanem bogoslovju je bil posevečen za rimsko-katoliškega duhovnika in dovršil doktorat v Gradcu na Stajerskem. Bil je zelo aktiven kot članikar, vedno kot političar, a posebno še delaven na družabnem polju.

Vodil je vročo borbo proti despotični avstrijski vladi in prevzel je tudi vodstvo v borbi za zedinjenje vseh Jugoslovancev. Podpisal je poznano Majsko deklaracijo, nato bil predsednik Narodnega sveta v Ljubljani in Narodnega Vijeća v Zagrebu ter je koncem l. 1918 v Zenevi v Sveci skupaj z dr. Cingriem in dr. Zerjavom stopil v zvezo s srbsko vlado, da so sklenili skupni in tako imenovani Zenevski pakt.

Popravljanje železnih prog v Franciji

Vichy, Francija, 16. dec. — Prometni minister Jean Berthelot je naznanil, da bodo železnice proge, ki so bile poškodovane v vojni, kmalu popraviene. Obnova normalnega prometa se obeta čez nekaj tednov. Berthelot je dalje rekel, da se bo gradnja več cest pričela prihodnje pomlad.

Rešeno moštvo na delu v londonskem distriktu, ki je bil tarča nemških bomb.

POLOM

EMILE ZOLA

ROMAN IZ VOJNE L. 1870-71

Preložil VLADIMIR LEVSTIK

(Se nadaljuje.)

Napravil se je dobrodušnega in delal, kakor da je le tovariš svojih ljudi, ki jim v svoji izkušnosti neprestano izkazuje velike usluge. Dasi njegov oddelek ni bil več tako dobro oskrbljen kakor prej, vendar je trpel manj gladi nego drugi. Pred vsemi pa so ga skrbele muke, ki jih je trpel Maurice. Videl je, da postaja Maurice čimdalje slabotnejši, in ko ga je gledal s skrbečimi očmi, se je vpraševal na tihem, kako bo temu rahlemu fantu mogoče vztrajati do zadnjega.

Ko je Jean slišal Maurica tarnati, da nima več kruha, je vstal ter za trenotek izginil; po brskanju je po telečnjaku ter se vrnil nazaj. Skrival mu je stisnil kos suhorja, rekoč:

"Na, skrij, ker nimam za vse."

"Pa ti?" je vprašal mladi mož ves ganjen.

"Ah jaz! Ne boj se, še dva imam."

Resnica je bila, da je skrbno shranil tri suhorje za slučaj boja, ker je dobro vedel, kako lačen postane človek na bojišču. Sicer pa je bil pravkar pojedel en krompir; ta mu je zadoščal, ostalo se je utegnulo najti kasneje.

Proti deseti uri je 7. armadni zbor zopet odinil; maršalova prva misel je morala biti, da ga pošlje preko Buzancya v Stenay, kjer bi bil moral prekoračiti Meuso; toda Prusi, ki so bili prehiteli Chalonsko armado, so morali biti že v Stenay-u, da, po nekaterih domnevanjih celo že v Buzancyu. Tako je bil 7. armadni zbor odinjen proti severu in je dobil ukaz, marširati v Besace, okroglih dvajset kilometrov od Boul-aux-Bois, da odondot drugi dan pri Mouzonu prekorači Meuso. Odhod se je izvršil v mračnem razpoloženju. Moštvo je mrmralo; njegovi želodci so bili prazni, udje pa slabo spočiti in upehani od čakanja zadnjih dni. Tudi častniki, vdajajoči se temni zlovoljnosti pred katastrofo, so se pritoževali o tej brezdelnosti ter rentaciji, zakaj niso pred Buzancym priskočili 5. zboru na pomoč, ko so slišali njegovo streljanje. Tudi ta zbor se je moral umakniti ter se obrniti nazaj proti Nouartu, dočim je šel 12. zbor iz Besacea v Mouzon, in dočim je prvi ubral smer proti Raucourtu. Kakor naglo dirajoča čeda, ki jo gonijo psi, so se po brezkonnih zamudah in po neprestani pohajanju semintja tiščali proti Meusi, tako vroče zaželeni.

Ko je 106. polk za konjico in za topništvo zapustil Boul-aux-Bois in je bila ravnina preprežena s tremi divizijami kakor s curlajočimi mrameni, se je nebo zopet zavilo v svinčene oblake, ki so v svoji turobnosti do kraja razžalostili vojake. 106. polk si je izbral veliko, s krasnimi topoli obrobjeno cesto proti Buzancyu. V vasi Germond, kjer so se pred hišnimi vrati po obeh straneh ulice kadila gnojiska, so ženske ihtle jemale svoje otroke ter jih nudile mimigredočim četam, kakor da naj jih vzame s seboj. Niti malo kruha, niti krompirja ni bilo več dobiti. Toda namesto da bi marširali dalje v Buzancy, je krenil 106. polk na levo ter se napotil navzgor proti Authi; in ko so ljudje z druge strani ravnine zopet videli Belleville na svojem griču, koder so korakali prejšnji večer, je postalo vsem jasno, da gredo prejšnjo pot nazaj.

"Strela božja!" je godel Chouteau, "ali menijo, da smo vrtalčke?"

In Loubet je dodal:

"To so pravcati generali po štiri groše, ki teka jo hi-hot, semintja! Vidi se, da so jim naše noge poceni."

Vsi so se jezili. Tako ne gre truditi ljudi, za samo veselje, da jih vodiš na izprehod. In

po goli ravnini, med širokimi gubami ozemlja, so marširali v kolonah v dveh vrstah, po vsakem kraju ceste ena, med njima dvema pa prehod za častnike. Toda to ni bil več vesel pohod med šalami in petjem, kakor tisti dan po odhodu iz Reimsa v Champagni, kjer so brezskrbno nosili telečnjake in kjer je lajšala ramam njihovo breme nada, da skoro dojdejo Pruse in jih pobijejo. Zdaj so se vlekli nemi in srditi svojo pot, polni sovraštva do telečnjaka, ki jih je tiščal k tlom, ne da bi še kaj verjeli svojim častnikom, in ovladani od tolikšnega obupa, da so teptali dalje le še kot čeda živine, ki jo gonijo udarci neodvrčljivega biča. Siromašna armada se je vzpenjala na svojo Golgoto.

Vendar pa je navdajalo Maurica že nekaj minut veliko zanimanje.

Polk je bil skoraj že dva meseca na vojni in še vedno, ne le da ni izstrelil niti ene patrone, ni videl celo niti enega sovražnika. Beseda "ulanci" je preletela vrste, in vse glave so se z naraščajočim nemirom obrnile v tisto smer.

Na levi se je širilo gričevito ozemlje, in tam je videl stopiti jezdec iz majhnega gozdčka, kmalu nato drugega, in nato še enega. Vsi trije, z ostrimi in finimi obrisi igra, so ostali nepremični, in se niso zdeli večji od pesti. Menil je že, da mora biti osamljena huzarska patrulja ali razgledniški oddelek na povratku; toda svetle točke na ramah, očitno odsevi medenih naramnic, so ga navdale z začudenjem.

"Poglej no, tja pogledj," je dejal ter dregnil Jeana, ki je hodil poleg njega, v komolec: "Ulanec."

Jean je široko odprl oči.

"Pa res!"

V resnici so bili ulanci, prvi Prusi, ki jih je videl 106. polk. Skoraj že šest tednov na pohodu, še vendar ni bil izpahljil nobene patrone, niti zagledal sovražnega vojaka. V dobrem stanju so se zdeli ti ulanci.

"Eden med njimi je videti precej lepo pitan," je menil Loubet.

Na levi strani gozdčka pa, na neki planoti, se jih je pokazal cel škadron. Ob tem pretečem pogledu je kolona obstala. Došla so povelja in 106. polk se je ob bregu nekega potoka razpostavil za drevjem. In že je topništvo v galopu zavilo s ceste ter se namestilo na majhnem gričku; tako so ostale čete dve uri v bojnem redu, in zopet je bila zamuda, ne da bi se pripetilo karkoli novega. Na obzorju pa je stala sovražna konjica v nepremični masi. Naposled so izprevideli, da gube dragoceni čas, in so marširali dalje.

"Tak danes zopet ne bo ničesar," je zamrmral Jean z obžalovanjem.

Tudi Maurica so pekle roke od želje, da bi oddal vsaj eden strel in spomnil se je pogreška storjenega prejšnji dan, ko niso šli 5. zboru na pomoč. Če Prusi niso napadali, je bil vzrok gotovo ta, da niso še razpolagali z zadostno pehoto. Konjica, ki se je kazala v daljavi, ni mogla imeti drugega namena, kakor da zaдрuže oddelke na njihovem maršu. In zares jo je videl 106. polk odslej neprestano na svoji levici, ob vsaki zarezi v ozemlju. Sledila jim je, nadzorovala jih in izginjala za pristavami, da se za prvim bližnjim vogalom gozda zopet pokaže.

Vojake je po malem začelo razburjati, ko so videli, kako jim iz daljave zadržavajo zanjke nevidne mreže.

(Dalje prihodnjič)

blizirane vojake. Slaba stran gospodarstva je sploh v tem, da francoski človek tako nerad menja svoje bivališče. Na eni strani vlada plačuje podporo skro enemu milijonu brezposelnih, na drugi strani pa mora francosko gospodarstvo najemati tuje delavce, da vrše najpotrebnejša dela v kmetijstvu, v gozdarstvu in rudarstvu. Domači delavci se neradi lotijo poljedelstva, živinoreje, ne ljubijo težkega dela po gozdovih in v rudnikih, rajši so natakariji, tovarniški delavci, nižji uradniki, stražniki in orožniki.

Zaradi tega tudi francoska javnost ne računa s posebnim uspehom nemške ponudbe, ki vabi francoske kvalificirane delavce na delo v Nemčijo ob istih prejemkih in delovnih pogojih, kakor jih ima nemški delavec in z možnostjo pošiljati prihranke v Francijo svojim družinam. Francoz pač ne gre rad daleč od svojega navednega bivališča, ne potuje rad po svetu. Kljub vsemu temu pa se je priglasilo precejšnje število delavcev, ki bi šli na delo v Nemčijo, zlasti mnogo bivših komunistov. Toda vlada v Vichyju je žadala naredbo, da bo vsak Francoz kaznovan ali bo izgubil celo svoje državljanstvo, ako se da v inozemstvu najeti za kakršnokoli delo, ki je v zvezi z vojno industrijo. To je velika zapreka, kajti dandanes ni lahko potegniti črte med civilnim delom in delom za vojno industrijo. Ta zapreka pa je mnogim tudi dobrodošel izgovor in opravičilo, da nadaljujejo svojo poklicno brezposelnost.

Dve misli slavnih filmskih zakoncev

Clara Gable: "Čemim ženske, ki imajo med svojimi ušesi še kaj drugega kakor lep obraz."

Carole Lombardova: "V Hollywoodu porabiš polovico svojega časa, da skleneš pogodbo s kakšnim podjetjem, drugo polovico pa, da se te pogodbe spet odkrižas."

Srebrni servis

Angleški napiseal Albert Haig "Daleč si prišel s svojim večnim kvartanjem!" je tarnala stara dama. "Ne samo denar, temveč tudi najino pohištvo, krasno opremo, moji nakit, vse si v dveh letih zakvartal. Zdaj sva tukaj in ne moreva niti najemnine za najini dve opremljeni sobi poravnati. In zdaj hočeš prodati še najino zadnje, srebrni servis." "Toda saj ga nočem prodati!" jo je tolažil stari gospod. "Nekaj mi je šinilo v glavo..."

"Prav zdaj bi dobili izredno ugodno ceno za antično srebro, draga gospa," se je razvnel trgovec Harrison. "Samo za ta krožnik, ki mi ga ponujate, vam kajpak ne morem dosti plačati. Če mi pa prepustite cel servis, bi vam dal dva do tri tisoč dolarjev."

"To bi bilo sijajno," je menila stara dama oklevajoče. "Toda ne," je odločno nadaljevala, "že tako in tako si očitam, da hočem sploh kakšen kos iz babičine dedščine prodati. In srebrni servis je bil ves njen ponos. Ne, tega res ne morem."

Trgovec Harrison je poznal svoje stranke. Posebno starejšim damam je bilo treba vselej nekodam prigravarjati, preden so se ločile od rodbinskih dragocenosti. Toda večji nakup naposled je poplačal trud in, če se sklepa po krožniku, gre tukaj za krasno namizno srebro, ki bi ga lahko s poštenim dobičkom spet prodal.

"Popolnoma vas razumem, draga gospa," je zato sočutno odgovoril. "Toda le prepogosto sem doživel, kako so ljudje kos za kosom zapravili, namesto da bi vse, kar je skupaj spadalo, hkrati prodali in s tem dosegli zdaleč boljšo ceno. Premislite to stvar v miru, potlej mi pa sporočite."

Zdelo se je, da Harrisonovo poznavanje ljudi tudi res drži.

Vesel je naslednje jutro po obisku stare dame bral pismo, s katerim ga je vabila na ogled srebrnine v svoje stanovanje. Komaj pol ure pozneje je bil na navedenem naslovu, da bi sklenil kupčijo. Le ne čakati toliko časa, da se odločitev spet omaja!

"Dobro jutro, gospod Harrison," ga je pozdravila gospa Fentonova — s tem imenom je bilo namreč podpisano pismo. "Tako zgodaj že prihajate, jaz sem pa prav za prav upala, da se bom še lahko poslavljala od svojih zakladov. Sicer — morebiti je bolje tako... toliko dragih spominov je navezanih nanje."

Soba, v katero ga je peljala gospa Fentonova, je napravila s svojo nekoliko obledelo odličnostjo pričakovani vtis. "Obubožani srednji sloj," je pomislil Harrison razumevajoče. Odprti kamin, velikanški lestenec in nerodna kredenca...

"Krasno!" je nehote ušlo Harrisonu, ko je na neki mizici odkril leskečo se srebrnino. Z občudovanjem strokovnjaka je nekaj časa molče gledal predmete, potlej pa kot trgovec začel natančneje ogledovati vsak posamezen kos. Seveda ni bilo težko ugotoviti pristnost in starost. Nedvomno je bil to dragoceni antičen servis, vreden svojih 5000 dolarjev. Prava najdba! Sreča, da ga ni noben drug trgovec prehitel.

"1500 dolarjev vam lahko plačam zanj," je naposled dejal. Očitno ni imela stara dama o resnični vrednosti takšnih kosov niti pojma.

"Kako ste dobri," je odgovorila, "naposled bo vendar spet konec skrbi. In zdaj skoraj verujem, da mi babica ne bi bila zamerila, če prodam srebro."

"Prav gotovo ne," ji je zagotovil Harrison. "Takoj vam napišem ček in moj šofer lahko potlej stvari dol odnese." Trgovec je udobno sedel za mizo in popisal čekovni obrazec z dogovorjeno vsoto.

"Tako, tukaj prosim..." Zmotila so ga vrata sosednje sobe, ki so se tisti trenutek odprla.

"Oh, moj brat, polkovnik Halbert," je brž pojasnila gospa Fentonova. "Dragi Charles, hotel sem te prav za prav presenetiti. Pomisli, gospod Harrison mi bo plačal 1500 dolarjev za babičin srebrni servis. Ali ni to čudovito? Zdaj je konec stiske za naju oba. Tako sem vesela."

"Kaj naj to pomeni?" je začel polkovnik. "Ti prodajš stvari, ne da bi mene vprašala? 1500 dolarjev! Gospod!" se je obrnil k Harrisonu, "ali vas ni sram staro damo tako nezasišano opehariti? Saj je servis najmanj trikrat toliko vreden."

"Prosim vas, da ne govorite z menoj tako," je razdražen odgovoril Harrison. "Servis sem kupil, gospa Fentonova je sprejela ček in s tem je zadeva končana!"

"Vi predzniki slepar!" se je zadiril polkovnik. "Pokažal vam bom, kako ravnamo s takimi!"

Hitro je svoji sestri iztrgal ček.

"Ali ste res mislili, da bom gledal, kako neizkušeno ženko pripravljate ob njeno imetje? Nate..." Razburjeni stari gospod je raztrgal ček na majhne koščke in jih vrget v kamin.

"In zdaj ven, ali me razumeš? Ali vas pa vržem skozi vrata?"

"Zdaj rajši pojdite," je začela tudi gospa Fentonova. "Z mojim bratom v njegovem razburjenju ni mogoče govoriti," je šepetaje nadaljevala nadaljevala. "Servis je pa samo moja last in jutri zjutraj vam ga bom prinesla v trgovino. Napisali mi boste samo nov ček in vse bo v redu. Medtem bom pa že uredila zavo s svojim bratom."

Harrison ni bil strahopeten in misel, da bi mu ušel zaslužek iz pravkar sklenjene kupčije, ga je ujezila. Toda naposled se je zdelo vendar kaj malo vabljivo, dejansko se spopasti z ogorčenim polkovnikom. Razen tega bo prav gotovo še našel priložnost, da se bo še enkrat porazgovoril z gospo Fentonovo. V primeru potrebe bi ji ponudil celo nekoliko višjo vsoto, če ne bi naslednji dan prišla k njemu.

"Torej zaradi mene," je potlej pristal in zapustil sobo, poprej pa še polkovnika grdo gnil s pogledom...

Uro pozneje je neki starejši gospod položil v prtižno mrežo v kupeju brzega vlaka težak kovček.

"Nu, vidiš," se je obrnil k svoji spremljevalki, "srebrni servis vendarle ni prodan. Enega izmed petnajstih stotakov mi pa zato že lahko daš."

"Nemogoče," je odvrnila s poudarkom stara dama. "Odslej bom jaz imela v rokah blagajno. Kdo ve, kdaj bova lahko spet našla primerno stanovanje. Tako malo jih ima zdaj odprte kamnine. In brez njega kajpak ne gre."

"Ne, brez njega ne gre," je pritegnil stari gospod.

"Strmela sem pa nad tvojo spretnostjo. Celo sama sem komaj opazila, da nisi raztrgal čeka, temveč neki drug papir in ga vrget v kamin."

"Vse to je stvar vaje," je zagotavljal stari gospod. "Vse je le vaja, draga moja. Jaz kot stari kvartač..."

7 SHOPPING DAYS LEFT

TO BUY SPOT A COLLAR

BUY CHRISTMAS SEALS

Pismo iz zasedene Francije

(Ljubljansko Jutro je 2. okt. objavilo sledeče pismo Slovenca, ki se nahaja v Parizu.)

Pariz, 23. septembra.

Nad Pariz lega jesenska razpoloženje s svojimi dolgočasnimi deževnimi dnevi. Na srečo je zima v Parizu precej ugodna, dnevi so jasni in ne posebno hladni. Vsaj to nas nekoliko tolaži, kajti v ostalem vse kaže, da nastopajo nekoliko hujši časi. V vsaj Franciji je uvedeno racioniranje živil. Povprečnega Francoza je najbolj zadela prepoved točenja aperitivov, jačjih od 16 stopinj, zlasti popolna prepoved jancevih krepkih pijač, ki so imele jakost 40 do 45 stopinj. Da se nepoučeni čitatelj ne bi zgrazal, je treba omeniti, da so Francozi take aperitive pili z vodo in ledom. Treba bo pas nekoliko zaegniti. Komur je 260 g mesa na teden premalo, se bo lahko odškodoval s kunčevino, ribami in divjačino, ki jih odlok racioniranja ne računa med meso. Racioniranje je odrejeno za 325 Francijo, zasedeno in nezasedeno. Mnogi so zadovoljni z razdelitvijo in omejitvijo, če se bo le pravično izvajala, kajti doslej so brezposelnosti postnavači, ki so imeli dovolj časa, da so se nastra-

vljali pred trgovinami, nakupili pretirane množine živil, tako da delovni svet skoro da ni mogel dobiti ničesar.

Velika neprijetnost je za vsakogar, zlasti pa za inozemce, da smo popolnoma odrezani od sveta. Poštnega prometa z zasedenim delom Francija se ni. To je hud udarec tudi za tisoče naših izselencev, ki ne morejo pošiljati svojih prihrankov domov. Nakazila izseljenških prihrankov so doslej izvrševale židovske banke, ki pa se sedaj ne bodo več mogle baviti s tem dobičkanosnim poslom. Tudi kadar bodo Nemci izpraznili Francijo, ne bo drugače, kajti med francoskim ljudstvom raste nejevolja zoper Žide. Pri tej priliki bi bilo treba naglasiti, da bi jugoslovensko finančno ministrstvo moralo gledati, da najde primeren način za nakazila naših izselencev, morada preko pariške podružnice nemške Reichskreditkase. Pomoč v tem pogledu je zelo nujna, ker nekateri "bančniki" pripovedujejo našim ljudem, da si francoske bankovce lahko nalepijo po kovčgih, ker itak ne bodo imeli več nikakršne vrednosti. Na drugi strani pa love naše nepoučene delavce agenti istih "bančnikov" ter jim ponujajo dolarje — mnogokrat celo ponarejene — po 300 do 500 frankov ali pa švicarske stotake po 3000 frankov. Koliko so naši ljudje oškodovani, se ne da niti približno oceniti.

Vse tujskoprometne agencije so že davno zaprte, nekatere celo pred prihodom Nemcev. Ne samo angleške, marveč tudi ameriške, švicarske in celo italijanske. Samo naš "Putnik" tvori častno izjemo, dasi že od začetka vojne ni imel nikakršnega razloga za obstanek ter plačuje velikansko najemnino, dočim so se druge agencije poslužile raznih odločb, ki jih oproščajo plačevanja najemnine in davkov. Mi smo očitno bogata država.

V Franciji je še vedno v veljavni odlok vlade ljudske fronte o pomoči nezaposlenim. Nezaposleni delavec dobiva dnevno po 10, 15 ali 20 frankov — po številu družinskih članov — in se mu zato ni treba posebno prizadevati, da si poišče posla. Res je težko živeti s to podporo, toda spretni ljudje si že kako pomagajo, da poleg te podpore še kje zaaluzijo kak frank. Ti ljudje spadajo med poklicne brezposelnice, živče od brezposelnosti. Je pa dovolj tudi resničnih brezposelnih, ki bi radi delali, pa nimajo dela, ker so mnoge tovarne in drugi obrati zaprti. Tisk je že nekočkrat posvetil v to nezdružno zadevo ter zahteval, naj se podpore ukinejo, za prireditveni denar pa se naj začne velika javna dela, da se ne bodo s podporami še dalje vzgajali poklicni brezposelnosti. Petainova vlada se zdaj hoče lotiti tega dela, ker se mora ozirati na demo-

Clovekov najboljši prijatelj je dobra knjiga. Taka knjiga je

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR

ki že sedemindvajseto leto zahaja med slovensko delavstvo

LETNIK 1941 JE IZŠEL

Obsega 224 strani, lično v platno vezan. Bogat po informativnem in povestnem delu ter krasno ilustriran.

Cena posameznemu iztisu

\$1.00

Pri večjih naročilih liberalen popust

Knjigarna Proletarca

2301 So. Lawndale Ave. - Chicago, Illinois

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prijete eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$6.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri anesmentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnimo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list Prosveta, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnino.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdruš. države in Kanado	\$6.00	Za Ciceo in Chicago	je... \$7.50
1 tednik in.....	4.80	1 tednik in.....	6.30
2 tednika in.....	8.60	2 tednika in.....	11.10
3 tednike in.....	12.40	3 tednike in.....	15.90
4 tednike in.....	16.20	4 tednike in.....	20.70
5 tednikov in.....	20.00	5 tednikov in.....	25.50

Za Evropo je.....\$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plusu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ, 2857 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družita \$.....

Naziv.....Čl. družita \$.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. družita \$.....

3).....Čl. družita \$.....

4).....Čl. družita \$.....

5).....Čl. družita \$.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....